

С.Ж.АСФЕНДИЯРОВ АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ МЕДИЦИНА
УНИВЕРСИТЕТИ

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ С.
Д.АСФЕНДИЯРОВА

Қалыпты физиология кафедрасы

СӨЖ

Тақырыбы : *Үлкен жартышар қызметінің
асимметриясы.*

Орындаған: Сәбит Б.М.
ЖМ14-008-2к студенті.
Тексерген: Алпысбаева К.К.

Алматы 2015

Жоспар

1. Сол және оң ми сыңарларының айырмашылықтары;
2. Ми сыңырларының көру түйсігінің айырмашылықтары;
3. Амбидекстрия
4. Қорытынды бөлім;
5. Пайдаланылған әдебиеттер

Адам миы симметриялы ағза. Алайда олардың әрекеттері әртүрлі болып, әр алуан іс-әрекетті менгереді.

Мидың әрекеттік асимметриясы екі жағдайға байланысты:

- 1) екінше сигналдық жүйенің жүйке орталығында әртүрлі орналасуы;**
- 2) адамның бейімделу ісінде оң қолдың алымды үстемдігі болуы.**

Ми сыңарларының өзара қатынасы симметрия мен доминанта қасиеттеріне негізделген.

Сол және оң ми сыңарларының айырмашылықтары

Бұрын мидың сол сыңары тіл, ойлау, қимыл-әрекетіне, кеңістікте дене бағдарланасына жауапты, сондықтан үстемді (доминантты) деп есептелді. Ал оң сыңары қосалқы ретінде қаралды. Қазіргі кезде әрбір психикалық әрекетті меңгеруде сол немесе оң ми сыңарларының үстемдігі болатындығы анықталды. Мәселен, сол ми сыңарларының әрекеті басым адамдар теорияға бейім, сөз қоры мол, оны кеңінен пайдаланғыш, қимылы белсенді, мақсатқа талпынғыш, оқиғаларды болжағыш келеді.

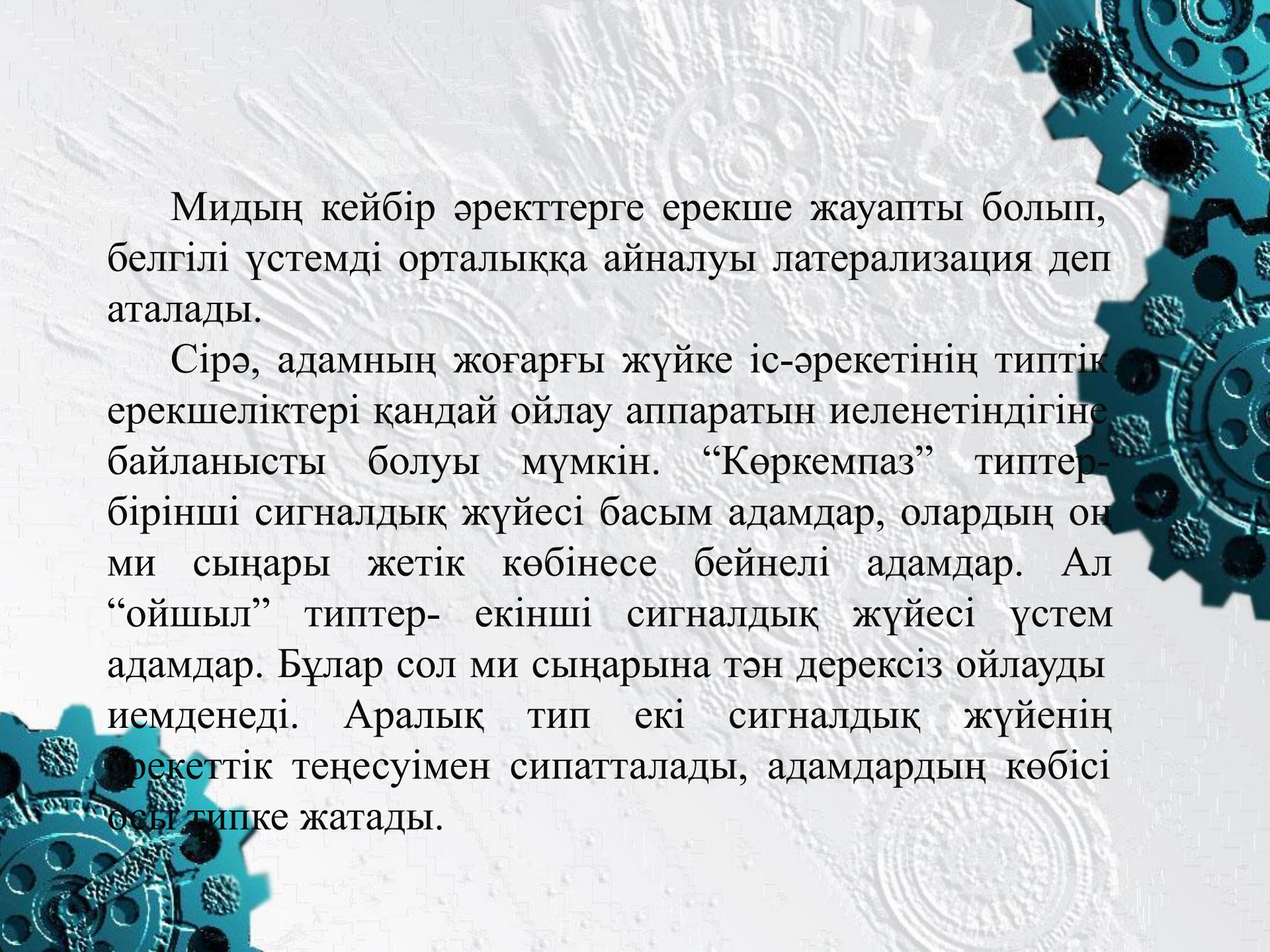
Оң ми сыңары нақтылы іс-әрекетке жұмылдырады, ол адам шабан, сөзге сараң, бірақ өте сезімтал және әсерленгіш, меңзей қарауға және еске түсіруге әуес болады.

Алайда адамдардың үштен бірінде ми сыңарларының жекеленген анық әрекеттік мамандалысы байқалмайды. Маманданған ми сыңарларының арасында өзара тежелу болады.

Екі ми сыңары екі түрлі ойлау үрдісін ұйымдастырады. Сол ми сыңары талдау ісіне қатысып, қисынды ойлауды, индукциялық амалды, ал оң ми сыңары нақтылы, бейнелі ойлауды, дедукция амалын басқарады. Сол ми сыңары сөйлеу әрекетін: оны түсіну және құрастыру, сөз символдары мен жұмысты қамтамасыз етеді. Оң ми сыңары кеңістік сигналына жауапты заттарды көру және сипап сезу арқылы таниды. Оған жеткен ақпараттар бір мезгілде және жалпы тәсілмен өңделеді. Оң ми сыңарымен музыкалық қабілеттер байланысты. Ми сыңарларының асимметриялық ерекшеліктерін көру түйсігінің айырмашылықтарынан байқауға болады.

Көру түйсігінің сипаттамасы	Сол ми сыңары	Оң ми сыңары
Жақсы танылатын тітіркеніс	Сөздік Оңай ажырататын Таныс	Сөздік емес Қиын ажырататын Таныс емес
Жақсы қабылданатын тапсырмалар	Уақыттық қатынасты бағалау Ұқсастығын табу Тітіркеністердің аттары бойынша сәйкестігін табу Сөз арқылы таңбалау	Кеңістіктік қатынасты бағалау Айырмашылығын табу Тітіркеністердің қасиеттері бойынша сәйкестігін табу Кеңістікті көру арқылы талдау
Түйсіктің ерекшеліктері	Жіктеп қабылдау Дәйекті қабылдау Дерексіз, жалпылай, әр нұсқалық тану	Тұтас қабылдау(гештальт) Бір мезгілде түйсіну Нақтылы тану
Жорамалдың құрылымдық айырмашылығы	Қарапайым әрекеттердің бекітілген өкілеттілігі	Шашыраңқы өкілеттілігі

The background features a light blue, textured surface with a faint, circular seal or emblem in the center. On the right side, there are several interlocking gears of varying sizes, rendered in a dark blue color. The overall aesthetic is technical and mechanical.

Мидың кейбір әректтерге ерекше жауапты болып, белгілі үстемді орталыққа айналуы латерализация деп аталады.

Сірә, адамның жоғарғы жүйке іс-әрекетінің типтік ерекшеліктері қандай ойлау аппаратын иеленетіндігіне байланысты болуы мүмкін. “Көркемпаз” типтер- бірінші сигналдық жүйесі басым адамдар, олардың он ми сыңары жетік көбінесе бейнелі адамдар. Ал “ойшыл” типтер- екінші сигналдық жүйесі үстем адамдар. Бұлар сол ми сыңарына тән дерексіз ойлауды иемденеді. Аралық тип екі сигналдық жүйенің әрекеттік теңесуімен сипатталады, адамдардың көбісі осы типке жатады.

Амбидекстри

Амбидекстрия (лат. *ambo* --- «екеу» және лат. *dextera* --- «оң қол») --- табиғи немесе шынықтырып екі қолдың бірдей дамуы, екеуінің біреуі де артық дамуынсыз жұмыс істеуі және адамның қозғалу күшін сол қолымен де оң қолымен де бірдей жылдамдықпен және нәтижелілікпен орындау қабілеті.

Амбидекстрларда бас миының жартышарлардың екеуі де бірдей дамыған, осындай адамдар әр түрлі жағдайларды тез бағалап, шешімді тез қабылдайды. Кері жағдайда, екі қолмен бірдей жұмыс істей алмаса, оны, амбисинистрия деп атайды.

Ең танымал

амбидектерлер

Никола Тесла («Кезінде мен сол ақайып қолыммен, сәйкесінше оң қолымның күш-қуаты аз болды, ал қазір мен екі қолыммен де бірдей пайдалана аламын». «Менің өнертабыстарым». Н. Тесла).

Леонардо да Винчи

Ронни О'Салливан

Мартина Навратилова

Джими Хендрикс — Ол гитарада оң қолымен де, сол қолымен де ойнай алады.

Святослав Вакарчук Владимир Сутеев

Андрей Сахаров

Даниил Светлов

Хайден Кристенсен — оң қолымен жазады, ал хоккейде сырғытпа таяқты сол қолында ұстап ойнайды.

Роберт Бейден-Пауэлл

Сигэру Миямото

Гарри Трумэн

Джеймс Вудс

Пол Маккартни

Ринго Старр — кейбір бейнематериалдарында хай-хэтте сол қолымен соғады (Бірақ оңақайлар оң қолымен соғады), ал жұмыс хай-хэкте оң қолымен соғады

Боб Коузин

Тофер Грейс

Мария Шарапова

Ноэль Галлахер

Дик Ван Дайк

Том Круз

Пау Гасоль

Владимир Путин

Курт Кобейн — гитарада сол қолымен ойнады, ал өзі оң қолымен жазады.

Хамасаки, Аюми

Майкл Анджело Батио — біреге гитаршы, тэппингпен қарама-қарсы бақытта орналасқан екі грифта гитарада ойнайды. Бір грифта Майкл сол қолымен ойнаса, екіншісінде – оң қолымен ойнайды.

Том Арайа — оңақай сияқты гитарада ойнаса да, өзі солақай.

Матьё, Мирей — француз эстрада әншісі.

Дмитрий Миллер Михаил Ломоносов

Тилль Линдемманн

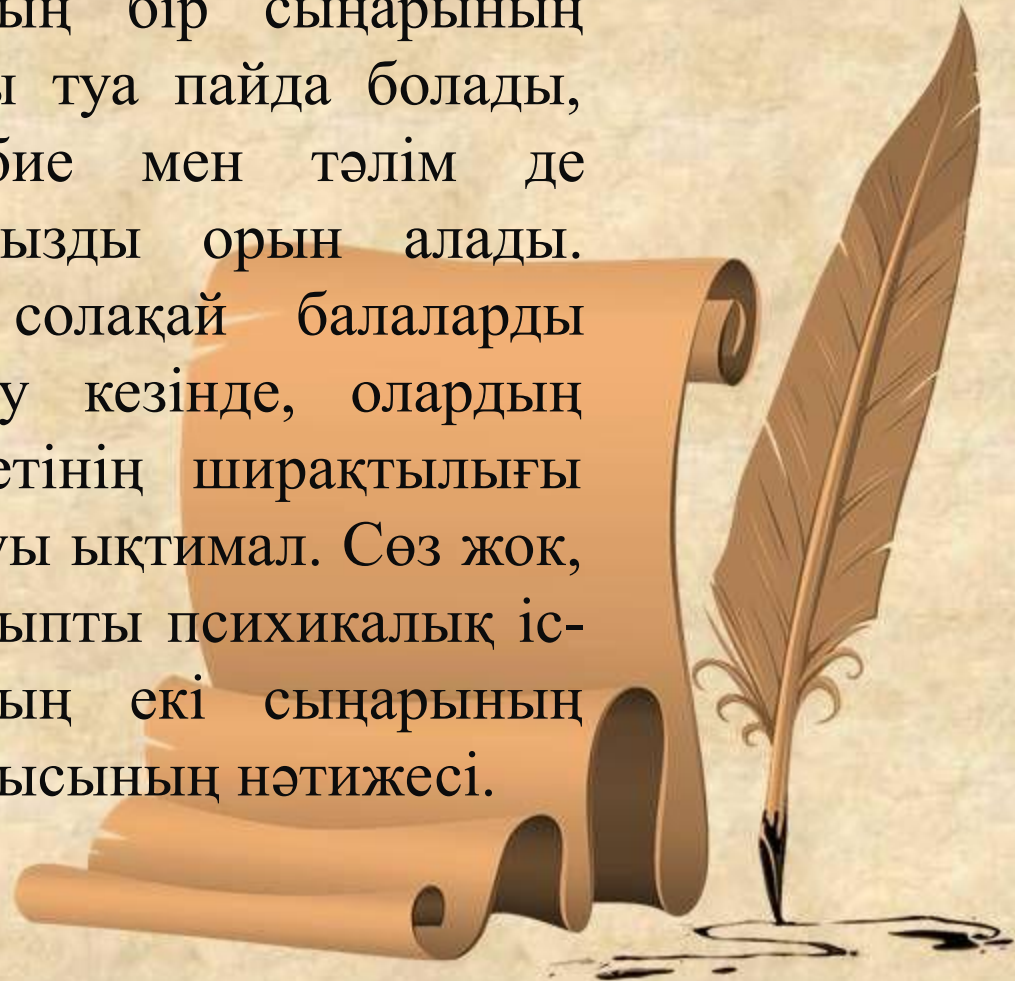
Адам Леван

Василий Уткин

Дмитрий Назаров - оң қолымен жазса да, сол қолымен заттарды лақтырып, кеседі.

Қорытынды бөлім

Жалпы мидың бір сыңарының басым болуы туа пайда болады, алайда тәрбие мен тәлім де ерекше маңызды орын алады. Сондықтан солақай балаларды қайта үйрету кезінде, олардың ойлау қабілетінің ширақтылығы тоқырап қалуы ықтимал. Сөз жок, адамның қалыпты психикалық іс-әрекеті мидың екі сыңарының біріккен жұмысының нәтижесі.

A glowing blue brain is held in two hands. The brain is the central focus, emitting a bright blue light. The hands are positioned on either side, holding the brain gently. The background is dark, making the glowing brain and hands stand out.

Назарларыңызға рахмет!!!